

Asia: VN/25792/2024

1) Luonnos valtioneuvoston asetukseksi jakeluvelvoitteen joustomekanismista sekä 2) luonnos valtioneuvoston asetukseksi maankäyttösektorin toimien voimaantulosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto kahdesta valtioneuvoston asetuksesta, jotka koskevat jakeluvelvoitteen täyttämismahdollisuuksia laajentavaa ns. joustomekanismia ja toinen maankäyttösektorin toimien voimaantuloa. Jakeluvelvoitetta koskevaan lakiin vuonna 2025 sisällytetyllä joustomekanismilla jakelijat voisivat täyttää velvoitettaan enintään 5,5 prosenttiyksiköllä rahoittamalla Suomessa toteuttavia muita päästövähennystoimia ensisijaisesti taakanjakosektorilta.

Keskuskauppakamari kannattaa uuden joustomekanismin käyttöönottoa, sillä sen voidaan arvioida edistävän jakeluvelvoitteen kustannustehokasta täyttöä, lisäävän jakelijoiden vaihtoehtoja velvoitteen täyttöön, ja edistävän vapaaehtoisen hiilimarkkinan kehittymistä tuomalla markkinapohjaisen meka-nismin osaksi taakanjako- ja maankäyttösektorien päästövähennyksiä. Jakeluvelvoitelain mukaisesti joustomekanismitoimenpiteiltä edellytetään kaksinkertaista päästövähennemävaatimusta, mikä vahvis-taa mekanismin ilmastovaikutusta.

Joustomekanismiin hyväksyttävät toimenpiteet

Hyväksyttävät joustomekanismitoimet on esitetty asetusluonnoksen 1§:ssä esimerkkilistauksena. Esi-merkkilistaukseen perustuva menettelytapa, jossa Energiavirastolle jää laaja tapauskohtainen harkinta-valta toimenpiteiden hyväksynnästä, on perusteltu joustomekanismin kaltaisessa uudessa päästövä-hennysten rahoitusmekanismeissa.

Esimerkkilistauksen olisi hyvä tunnistaa kattavasti erilaisia, lähtökohtaisesti vaikuttavia ja mitattavia toimenpiteitä. Listaa on siksi perusteltua tarkistaa ja täydentää lausuntojen perusteella. Esitämme harkittavaksi esimerkkilistaan seuraavia taakanjakosektoria koskevia lisäyksiä ja muutoksia:

- Liikennesektorin esimerkkitoimet, kuten kaasu- ja sähkökuorma-autojen ja sähköpakettiautojen hankinta sekä yksityiset latausinfrainvestoinnit taloyhtiöissä ja varikoilla. Sähkö- ja kaasukäyttöisten ajoneuvojen hankintaan ja yksityisen latausinfra investointeihin ei tällä hetkellä kohdistu julkisia tukimuotoja.
- Bioperäisen hiilidioksidin talteenotto ja varastointi.
- Kaatopaikkakaasujen talteenotto ja hyödyntäminen.
- Lannan käsittelyn päästöjen vähentäminen.
- Kohtaa 2) tulisi täsmentää siten, että se ei kata kaukolämmöstä irtautumista edellyttäen, että kaukolämmön tuotanto on irtautumassa fossiilisista polttoaineista.
- Kohdan 3) tulisi kattaa lisäksi kaasukäyttöiset työkonet.

Hyväksymishakemusta koskevat vaatimukset on esitetty kattavasti asetuksen 2 §:ssä. Olisi tarkoituksenmukaista, että Energiavirasto laatisi hakijoille suuntaviivat päästövähennysten ja poistumien lasken-taperiaatteista ja perusuran määrittelystä, jotta hakijoilla olisi käytettävissään yhdenmukainen laskenta-prosessi päästövähennysten arviointiin.

Maankäyttösektorin toimenpiteiden mukaan ottaminen joustomekanismiin

Erillisellä valtioneuvoston asetuksella joustomekanismiin sisällytettäisiin myös maankäyttösektorin toimet, joilla voitaisiin täyttää jakeluvuoro enintään 1 prosenttiyksiköllä. Kattavan toimenpidevalikoiman ja vapaaehtoisin hiilimarkkinan kehittymisen edistämisen kannalta on perusteltua, että myös maankäyttösektorin päästövähennystoimet voivat kuulua rajatusti mekanismin piiriin. Jotta mekanismi tukisi tehokkaasti vapaaehtoisin markkinan kehittymistä Suomessa, sen tulisi olla soveltuvin osin linjassa marraskuussa 2024 hyväksytyn EU:n hiilenpoiston, hiiliviljelyn ja hiilen varastoinnin sertifiointikehikkoa koskevan asetuksen (EU 2024/3012) kanssa.

Maankäyttösektorille mekanismista kohdistuvat keinot eivät hyödytä suoraan taakanjakosektoria, vaan toimien kasvihuonekaasuvaikutukset lasketaan maankäyttösektorin päästöinventaarioon. Maankäyttösektorin toimet kuitenkin heijastuvat taakanjakosektorille, mikäli maankäyttösektorin alijäämää olisi tarpeen kattaa taakanjakosektorilta. Näin ollen maankäyttösektorin päästövähennykset vähentävät välillisesti taakanjakosektorin päästövähennystarvetta.

Maankäyttösektorin toimenpiteiden tulisi keskittyä ensisijaisesti aktiivisiin toimenpiteisiin, kuten asetuk- sessa mainittuun metsitykseen, metsälannoitukseen, turvemaiden pohjavedenpinnan säätelyyn sekä biohiilen käyttöön (kohdat 4-6 ja 8). Passiivisten toimenpiteiden, kuten kiertoajan pidentämisen (kohta 9) lisäisyyttä voi olla hyvin vaikea osoittaa, jolloin tämä olisi perusteltua poistaa hyväksyttävien toimien 1 § esimerkkilistasta.

Päästövähennysten kumoutumisriski

Joustomekanismissa on esitetty sovellettavan riskiluokitusta, jossa maankäyttösektorille kohdistuville hankkeille kumoutumisriskin hallintaan käytetty prosentti olisi 20 prosenttia ja muille hanketyypeille 10 prosenttia. Esitämme, että kaikille hanketyypeille sovellettaisiin yhtenäistä 10 prosentin kumoutumisre-serviä, joka edustaa vakiintuneesti käytössä olevaa tasoa. Kumoutumisreservi itsessään on perusteltu osa asetusta.

Päästövähennysten todentaminen

Todentajilla ja todentamisprosessilla on suuri merkitys joustomekanismin vaikutuksiin ja käytännön to-teutukseen. Joustomekanismin käyttöönoton alkuvaiheessa todentajia on todennäköisesti vähän ja potentiaalisia todentajaksi ryhtyvien määrää on haastavaa arvioida. Varsinkin alkuvaiheessa todentajien puuttuminen saattaa muodostua pullonkaulaksi joustomekanismin hyödyntämiselle, sillä todentajaksi hakeutumisesta aiheutuu yrityksille merkittäviä kustannuksia ja akkreditointi vie alkuvaiheessa aikaa. Luonteva polku todentajien saamiseksi olisi laajentaa nykyisten uusiutuvien polttoaineiden todentajien tai päästökaupan todentajien osaamista joustomekanismin todentajiksi.

Päästövähennysten todentamisvaatimusten tulisi olla kohtuullisia ja kustannustehokkaita. Joustomeka-nismin mukaisia päästövähennystoimia voi nousta esille erityisesti pienten yritystoimijoiden sektorilta. Mikäli todentamisen kustannukset kasvavat tuhansiin euroihin, pienten toimijoiden ja esimerkiksi maati-lojen mahdollisuudet osallistua joustomekanismiin heikkenevät.

Asetusluonnoksessa esitetty ryhmätodennus on perusteltu toimintatapa, joka lisää todentamisen kus-tannustehokkuutta ja avaa tietä myös pienille yrityksille osallistua joustomekanismin hyödyntämiseen. Ryhmätodennuksessa on huomattava, että neliöjuureen perustuva otoksen koko johtaa alle 15 kohteen ryhmissä kokonaismäärään suhteutettuna suhteellisen suureen kohdekohtaiseen tarkistusmäärään.

Kunnioitavasti

Teppo Säkkinen

johtava asiantuntija, elinkeino- ja ilmastopolitiikka

Hanna Kalenoja

johtava asiantuntija, liikenne- ja elinkeinopolitiikka

Säkkinen Teppo
Keskuskauppakamari